

Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred iz v Mariboru z pošiljanjem na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo pri knjigarju Novaku na velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vredništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 31.

V Mariboru 14. novembra 1867.

Tečaj I.

Bralno društvo *)

in jegova knjižnica v zgornji Ložnici na Pohorju.

Spisal

Lovro Stepišnik.

Zgodovina društva.

Bralno društvo in jegova knjižnica se je ustanovila leta 1863. in sicer po sledečem naključju. Ko se je 3. avgusta imenovanega leta obhajala v Mariboru velečastna in sijajna tisočletnica v spomin prvih slovanskih apostolov Cirila in Metoda, sem tudi jaz tamo hitel, da vidim prav narodno velečastno slovesnost, pri kateri se je vdeležilo čez 6000 ljudi. Pri ti svečanosti sem se seznanil z dr. J. Vošnjakom. Pogovarjaje se z njim o raznih stvarih, posebno pa kar se tiče Slovencev in narodnosti, so me tudi vprašali; ali bi kmetje pri nas imeli in brali kake slovenske knjige ali časnike, ali kaj vedo narodnih pesem, povesti o kralju Matjaš, o starih erkvah, gradih in krajih; kake bi bile pri nas šege, noše, itd. na vse sem jim odgovarjal, kolikor sem znal. Ko se poslovim mi rečejo, naj jih večkrat v slov. Bistrici obiščem, kar sem kesnej tudi večkrat storil.

Vsakokrat, ko sem tega častitega rodoljuba obiskal in jim prinesel tudi večkrat kak dopisek za časnike; so mi dali vsikdar ali listek kakega slovenskega časnika ali kako lepo slovensko knjigo, katerih so on čas mnogo dobivali iz Maribora. — Podarili so mi namreč: spominico tisočletnice Cirila in Metoda, kemijo, malega sadjerejca, makrobiotiko in več zvezkov „Čitalnice“. — Ko smo si na ta način že prav lepo številko knjig spravili; so mi rekli, da si moramo napraviti zapisnik (protokol), v kterega se morajo zapisati vse knjige. Ko smo tudi to napravili, so na napredni list tega zapisnika zapisali sledeče lepe in prav važne vrstice.

Nagovor.

„Prva podlaga narodni omiki so šole. V njih se učijo otroki brati in pisati in veliko drugih za celo življenje potrebnih vednosti. Pa otroki le malo let in neredno šolo obiskujejo, potem doma ostajajo, pomagajo pri hiši in v kratkem še to malo pozabijo, česar, so se v šoli naučili. In vendar živimo v takem času, v kterem le ta človek si dobro pomaga, ki vedno v duhu časa napreduje; to je, ki si vedno prizadeva, vse to zvedeti, vsega tega se naučiti, kar se njegovemu stanu, njegovemu delovanju novega in koristnega po drugem svetu skuša in čini. Tudi za kmeta so nastopili slabjši časi, kakor so bili; pa še hujše in slabše se mu bo godilo, če bode tudi v prihodnje le po starem kopitu ravnal in delal. Poljedelstvo, živinoreja, vinoreja, bučelarstvo, sadjereja in vsako obrtniško delo so posebno v zdajnih letih z velikimi koraki napredovala. Pazite tedaj, slovenski kmetje! rokodelci in obrtniki, da vas drugi narodi ne bodo čisto prekosili. — Učite se, saj se vam zmirom ponujajo dobre, podučljive knjige. Sezite po njih in jih pazljivo prebirajte od konca do kraja. Ne bodite zanikerni, ne zanemarjajte sami sebe in potem pa, če se vam slabo godi, krivite druge vzroke, prenapete davke, hude čase in vendar ste si po resnici veliko sami krivi, da se vam namesto bolje, zmirom slabše godi.

*) Ker smo prepričani, da je to jedina prava pot omike za naše kmete, in ker zato iz vsega srca želimo, da bi to srenje druge marljivo posnemale, radi naznanjamo to koristno in hvalevredno društvo.

Le učite se! Noben človek zadosti ne zna, in naj si bo še tako star, ni se mu treba sramovati, še novih znajdeb se učiti. Zvejo pa se vse nove znajdbe po časnikih in knjigah. Samo eden človek za se pa si ne more nakupovati vseh novih knjig in časnikov, katerih se, hvala Bogu, tudi v našem milem domačem jeziku v poduk našemu narodu vsako leto mnogo tiska. Da je pa vsakemu kmetiču in rokodelcu mogoče po malih stroških vse te podučljive knjige za prebiranje v svoje roke dobiti; ustanovljajo se povsod občinske in farne bukvarnice (knjižnice). Za res majhen denar 30 kr. a. v. na leto, dobiva vsaki ud skoz leto vsako knjigo iz knjižnice; in če se niste sami brati naučili, pa je gotovo jeden ali drugi pri hiši, ki zna brati, ta vam naj na glas naprej bere, drugi pa naj mirno poslušajo. — Ali ni to za nedelje in praznike in za dolge zimske večere poštenejše in koristnejše veselje, ko se cele noči po krémah klatiti, čas zlati zgubljeni, denar za vino in tabak zapravljati, da rečem v kratkem, napraviti premoženje, poštenje in zdravje, — in še tudi naj boljše — lahko vest. — Ti pa, mala knjižnica! pridobivaj si kmalu prav obilno prijateljstvo, da bodeš rasla od leta do leta in zlahkni sad omike vedno obilnejše svojim družbenikom donášala. Bog te obvari! — Dr. Vošnjak.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Potvrnilo, in še nekaj raznega.

(Konec.)

K temu še se naj dostavi v pomnež vinorejcem in vlastnikom vinogradov, koji tropine vincarjem prepuščamo. Tu je silno tanke pazljivosti treba, ako se vlastnik noče obrisati in v veliko škodo priti! Znano je vsem, da so tropine tem boljše, čem manj so do čistege izstisnene, za kuhanje žganja. Da tropine bolj sočnate ostajajo, vedo zviti vincarji tako ročno izpeljevati, da človek, ki ni vajen zvijač, potuhnjenosti, laži, ciganije, lumparije in huncfutarije itd. jim ne pride mahoma do grebena. — Saj sem o takošnjem pogovoru enkrat na lastna ušesa slišal ugovor: „Zakaj pa ni gospod pričujoč?!“ Magarci! to je vaša poštenost; sram vas bodi, ako še le kapljica poštene krvi v vašem zvitem kobodu, truplu kroži!

Slišite in strmite, kako se ta svinjarija in pregreha godi: Ako so tropine dobro stisnene, in vincar je v sod spravlja blizo kadi v stiskavnici, kjer ne teče mošt v kad v pivnici postavljeno, si jih brž z moštom iz kadi vzetim poliva in pomaka, ko si le nekoliko peto odmaknol. Ali pa hudobni stiskavničarji tako stiskavajo koš, da še tropine prevlažne, presočnate ostajajo; kar se godi s tem, ako se težilo zadosti visoko ne požene, in se torej mora brž vvesti, da nobenega vtiska stiskavnik s težilom vred na koš več narejati ne more. Da bi sami se spomnili in vsedeno težilo više pognali, je prazna nada.

Kadar pa pijani stiskavničarji spoznajo, da po drugih osebah ali celo sam vlastnik težilo više poganjat hodi, pa spustijo stiskavnik tako nizko, da zadnje spodnje vreteno jabelko v žmeku tiči, in se torej ne more vreteno s težilom više pomikati ali poganjati, akoprem na tleh sedi, ker niso prej košu zadosti plohov naložili, da bi stiskavnik odzadaj više ostal. Takrat je celo nevarnost vreteno streti ali polomiti, ako se prav pazljivo in pomalem stiskavnik više ne